

22. ÇEVRE

Çevre ve doğal kaynakların korunmasına ilişkin AB politikalarının önemi 1980'lerden bu yana giderek artmıştır. Çevreye yönelik tehditlerin kontrol altına alınması ve çevredeki bozulmanın engellenmesi amacıyla Avrupa düzeyinde daha güçlü eylemlere yer verilmiştir. Çevrenin korunması, Avrupa düzeyine ve uluslararası seviyeye taşınırken, AB'nin genişleme süreci de, özellikle sınır ötesi kirlilik problemleri ile ilgili olarak Çevre Politikası kapsamında önem kazanmıştır.

AT'nin kuruluşundan bu yana ilk kez çevre sorunları doğrudan Kurucu Antlaşma'ya, 1986 yılında kabul edilen Tek Senet ile dahil edilmiştir. Roma Antlaşması'na eklenen 7. Başlık 130R, 130S ve 130T maddelerini içermektedir. 1993 yılında yürürlüğe giren Maastricht Antlaşması ile çevrenin korunması ilkesi ilk kez açık olarak AB hedefleri kapsamına alınarak ekonomik büyümenin çevreyle uyum içinde gerçekleşmesi gerektiği belirtilmiş, bu amaçla AB'ye bir Çevre Politikası geliştirmesi görevi verilmiştir. AB'de, 1973'ten günümüze 5 adet Çevre Eylem Planı (ÇEP) tamamlanmış; 2001 yılında açıklanan ve 2001-2010 dönemini kapsayan 6. ÇEP ise, çevre alanında AB'nin önümüzdeki on yıl içindeki hedeflerini ortaya koymuştur. "Çevre 2010: Geleceğimiz, Tercihimiz" başlıklı Program'da dört ana konu öncelikli hedef olarak belirlenmiştir: iklim değişikliği, doğa ve biyolojik çeşitlilik, çevre ve sağlık, doğal kaynaklar ve atıklar. 1997 Amsterdam Antlaşması ile 2000 Nice Antlaşması, çevre korumasının bütünleşen yeni Avrupa düzeninde alacağı yeri açıkça vurgulamıştır. 1998 yılında başlatılan "Cardiff Süreci" ile çevre kavramının ilgili tüm faaliyetlere entegrasyonu öngörülmüştür. Çevre alanına entegre edilmesi gereken sektörler arasında, tarım, ulaştırma, enerji, sanayi, kalkınma ve İç Pazar, ekonomi ve finansman, dışişleri ve ticaret, balıkçılık, araştırma ve yapısal fonlar bulunmaktadır. AB Çevre Politikası'nın temel uygulama alanları, çevrenin korunmasını, kollanmasını ve çevre kalitesinin yükseltilmesini, doğal kaynakların ekolojik dengeye zarar vermeyecek şekilde kullanılmasının yanı sıra, bunların akılcı bir şekilde yönetilmesini içeren kapsamlı bir çevre müktesebatının benimsenmesini gerektirmektedir.

Müktesebatta yer alan dikey konular aşağıdaki gibidir;

- Hava ve su kirliliğine karşı alınan önlemler,
- Atık yönetimi,
- Endüstriyel kirlilik ve risk yönetimi,
- Doğanın korunması,
- Kimyasal maddeler ve genetik olarak yapısı değiştirilmiş organizmalar,
- Çevresel gürültü yönetimi,
- Nükleer güvenlik ve radyasyondan korunma.

İlgili konular, yüksek seviyede önlem alınmasını, dolayısıyla maliyetli yatırımları gerektiren temelde tasarlanmıştır.

Müktesebat aynı zamanda, yatay konuları da içermektedir. Bunlar,

- Aarhus Konvansiyonu,
- Çevre Konusundaki Bilgilere Ulaşım Direktifi,
- Çevresel Etki Değerlendirmesi Direktifi,
- Raporlama Direktifi,
- LIFE Tüzüğü,
- Avrupa Çevre Ajansı.

AB çevre müktesebatının müzakere çerçevesi, yoğun teknik çalışmalar sonucu oluşturulmuştur. AB ve 10 yeni üye ülkenin müzakere ekibi tarafından yürütülen görüşmeler sonucunda, Katılım Antlaşması'nda, geçiş sürelerine ve bir dizi özel düzenlemeye yer verilmiştir. AB çevre mevzuatı, müzakere sürecinin en zorlu bölümlerinden birini oluşturmakla birlikte, aday ülkelere, büyük yatırım gerektiren direktifler için sınırlı sayıda geçiş süresi tanınmıştır. Mevzuatın uygulanması yönünde gerekli maliyetin karşılanması için ise çok kısa vadelere yayılan geçiş süreleri verilmiştir. Aralık 2003'te, Avrupa Çevre Ajansı (European Environment Bureau - EEB) tarafından yapılan tahminlere göre, aday ülkelerde çevre alanında gerçekleştirilmesi öngörülen yatırımlar 80 ile 100 milyar € arasında değişmektedir. Bu miktarın, ülkelerin GSMH'nin %2-3'üne denk düştüğü hesaplanmıştır. Yeni üye ülkelerin, çevre alanında gerçekleştirmeyi öngördüğü yatırım maliyetleri, adaylık süreci çerçevesinde hazırlanan her alana ilişkin etki değerlendirme raporlarına dayanmaktadır. Söz konusu raporların amacı, çevre alanına yönelik öngörülen proje ve yatırımların ekonomiye yansımalarını ortaya koymak, ayrıca çevre ve insan sağlığını olumlu yönde etkilemek açısından elverişli koşullarına dikkat çekmektir.

Öte yandan, AB çevre mevzuatına uyum, hem yeni üyeler hem üye ülkeler üzerinde olumlu etki yaratmaktadır. Yeni üyeler açısından AB standartlarının benimsenmesi, çevre koşullarını iyileştirerek mevcut durumun kötüye gitmesini engellemektedir. AB müktesebatının öngördüğü çevre koruma düzeyi, kamu sağlığı açısından önemli faydalar getirmekte ve ormanların, tarlaların ve balıkçılığın karşı karşıya kaldığı sorunları ortadan kaldırmaktadır.